

GÜNTER GRASS A ŻYDOWSKA PRZESZŁOŚĆ MIASTA

Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk
spacer literacki

22 października (sobota) godz. 11.00

START: Dworzec Główny, Pomnik Kindertransportów

Wędrówka poprowadzi szlakiem „odpomiń” żydowskiej przeszłości Gdańska, które Günter Grass konsekwentnie realizował w kolejnych powieściach oraz w działalności publicznej. Już do świata *Blazanego bębena* (1959) wprowadził dwie postacie żydowskie: właściciela sklepu z zabawkami w Zbrojowni Sigismunda Markusa oraz ocalonego z Holocaustu Mariusza Fajngolda. Pierwszy popełnia samobójstwo podczas „nocy kryształowej”, drugi w bagażu migranta do powojennego Gdańska przywozi doświadczenie Zagłady. *Z dziennika ślimaka* (1972) to powieść także o historii gdańskich Ż/Żydów.

Nawet jeśli obraz stosunku Grassa do tematyki żydowskiej zdominowała burza medialna po opublikowaniu w 2012 roku wiersza *Was gesagt werden muss* [Co musi zostać powiedziane], niepodważalny jest fakt, że Grass nie bez przyczyny był pierwszym pisarzem niemieckim zaproszonym jako gość oficjalny do Izraela. Od lat 1960 utrzymywał intensywne kontakty z diasporą gdańskich Żydów rozproszonych po całym świecie, a z Erwinem Lichtensteinem – ostatnim syndykiem gminy żydowskiej w Gdańsku – prowadził korespondencję przez kilka dekad.

Wytyczony szlak łączy żydowskie miejsca związane z żydowskimi tropami w powieściach Grassa z topografiami pamięci żydowskich gdańszczan, podejmujących dialog z twórczością „pisarza z Wrzeszcza”.

Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk – literaturoznawczyni z antropologicznym zacięciem, profesor Uniwersytetu Gdańskiego, działaczka społeczna, prezes Stowarzyszenia Güntera Grassa w Gdańsku. Autorka licznych publikacji dotyczących literatury i pamięci pogranicza, w tym twórczości Güntera Grassa i autobiografii żydowskich gdańszczan. Współautorka przewodników historyczno-literackich i *Śladami żydowskimi po Kaszubach* (2010) i *Kaszubski wanożnik po Gdańsku* (2018). W ostatniej publikacji pod jej redakcją „*Zmiennymi kluczami*”. *Literatura a doświadczenie. W setną rocznicę urodzin Paula Celana* (2021) zamieszczony jest jej esej o trudnej przyjaźni „pisarza z Wrzeszcza” z Paulem Celanem, autorem *Fugi śmierci*.